

О. Є. МАРТИНЕНКО

ПРОЦЕДУРА ВІДБОРУ АНГЛОМОВНИХ АУДІОТЕКСТІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Розглянуто процедуру відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах заочної форми навчання. Визначено критерії відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів: основні (автентичності (структурна, лексико-фразеологічна, граматична і функціональна), відповідності програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою, жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми) і допоміжні (новизни і мотиваційної цінності, доступності джерела в інтернеті, культурологічної автентичності аудіоповідомлень, врахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту, реактивної автентичності аудіотекстів). Розкрито особливості таких жанрів, як інтерв'ю, новини, оголошення, короткі наукові тексти (уривки лекцій). Проаналізовано аудіотексти, які є валідними і невалідними для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах заочної форми навчання. Наведено приклади визначення відповідності/невідповідності аудіотекстів визначеним критеріям.

Ключові слова: процедура відбору аудіотекстів, майбутні перекладачі, заочна форма навчання, жанри аудіотекстів.

Е. Е. МАРТЫНЕНКО

ПРОЦЕДУРА ОТБОРА АНГЛОЯЗЫЧНЫХ АУДИОТЕКСТОВ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ

Рассмотрена процедура отбора аудиотекстов для обучения будущих переводчиков англоязычному аудированию в условиях заочной формы обучения. Определены критерии отбора аудиотекстов для будущих переводчиков: основные (автентичности (структурная, лексико-фразеологическая, грамматическая и функциональная), соответствия программным требованиям относительно уровня владения иностранным языком, жанрового соответствия аудиотекстов с требованиями рабочей учебной программы) и дополнительные (новизны и мотивационной ценности, доступности источника в интернете, культурологической автентичности сообщений, учета фонетических и акустических особенностей аудиотекста, реактивной автентичности аудиотекстов). Раскрыты особенности таких жанров, как интервью, новости, объявления, короткие научные тексты (отрывки лекций). Проанализированы аудиотексты, которые являются валидными и невалидными для обучения будущих переводчиков англоязычного аудирования в условиях заочной формы обучения. Приведены примеры определения соответствия/несоответствия текстов выделенным критериям.

Ключевые слова: процедура отбора аудиотекстов, будущие переводчики, заочная форма обучения, жанры аудиотекстов.

O. MARTYNENKO

ENGLISH AUDIOTEXTS SELECTION PROCEDURE FOR TEACHING LISTENING COMPREHENSION TO FUTURE INTERPRETERS

The article focuses on considering the audiotexts selection procedure for teaching future interpreters listening comprehension in English by correspondence. The author defines components of audiotexts selection criteria for teaching future interpreters by correspondence: primary (structural, lexical, phraseological, grammatical, functional authenticity, compliance with the students' English language level program requirements, and genre correspondence) and secondary (novelty and motivation criterion, open source Internet criterion, cultural authenticity, phonetic and acoustic peculiarities, and reaction authenticity criterion).

Peculiarities of such genres of audiotexts as interview, announcements, news and lectures have been researched. Valid and invalid audiotexts for future interpreters have been analyzed. The examples of audiotexts correspondence/lack of correspondence to the defined criteria have been described.

Keywords: *audiotexts selection procedure, future interpreters, correspondence education, genres of audiotexts.*

Формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів потребує розробки і представлення процедури відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах заочної форми навчання (ЗФН), яка здійснюватиметься згідно з розробленими критеріями відбору аудіотекстів. Відповідно до вимог робочої програми [3] перед майбутніми перекладачами заочної форми навчання повстає завдання самостійного пошуку навчального аудитивного матеріалу, що супроводжується труднощами з боку студентів через їх необізнаність та недосвідченість щодо процедури відбору валідних аудитивних текстів. Загалом проблема процедури відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах заочної форми навчання є актуальною.

Процедуру відбору різних видів аудіотекстів для навчання студентів досліджують Н. В. Базіна (автентичні відеоматеріали для формування і розвитку вмінь аудіовізуальної рецепції), О. Ю. Бочкарьова (навчальний аудитивний матеріал для навчання майбутніх учителів англійської мови), Р. І. Вікович (англомовні теленовини), М. І. Заболотна (репортажі), О. В. Старостенко (текстовий матеріал для організації навчання аудіювання) та ін. Проте процедура відбору аудіотекстів таких жанрів, як інтерв'ю, новини, оголошення, короткі наукові тексти (уривки лекцій), для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах ЗФН є недослідженою.

Мета статті полягає у визначенні процедури відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах заочної форми навчання.

Результати дослідження спираються на визначені нами основні критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах ЗФН, до яких ми відносимо автентичність (структурна, лексико-фразеологічна, граматична, функціональна), відповідність програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою, жанрова співвіднесеність аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми), і допоміжні: новизна і мотиваційна цінність, доступність джерела в інтернеті, культурологічна автентичність аудіоповідомлень, врахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту, реактивна автентичність аудіотекстів.

Структурно автентичні аудіотексти, інформативну роль в яких відіграє заголовок, логічно побудовані і відрізняються змістовою, лексико-граматичною та формальною цілісністю. Аудіотексти, яким властива лексико-фразеологічна автентичність, насичені сталими виразами, характерними для англійської мови, специфічними термінами, колоквіалізмами, жаргонізмами, сленгом, вигуками, емоційно-оціночними прикметниками, фразеологізмами, що передають національну специфіку мови, надають текстам виразності, самобутності, експресивності. Ми переконані: для студентів прослуховування аудіотекстів, які мають лексико-фразеологічна автентичність, є однією з основних професійних потреб майбутніх перекладачів. Адже, згідно з висновками Департаменту усного перекладу в складі Єврокомісії (DG SCIC), недостатній рівень підготовки перекладачів зумовлений незнанням термінів і, відповідно, неповним розумінням змісту промов перекладачами, що негативно впливає на імідж сучасного перекладача [4, с. 5].

Вживання граматичних структур, властивих англійській мові, наприклад, герундіальних, інфінітивних зворотів, використання заперечення, інверсії, характеризує аудіотекст як граматично автентичний і сприяє зниженню міжмовної інтерференції [1, с. 80]. Функціональна автентичність реалізується в природному відборі лінгвістичних засобів, характерних різним стилям мовлення, оптимальному використанні засобів думки в певній ситуації, серед яких еліптичність, вживання скорочених форм насиченість термінами, власними іменами.

Наступним критерієм відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів є відповідність програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою, згідно з яким мовний матеріал

таких аудіотекстів повинен відповідати програмній тематиці («Засоби масової інформації», «Театр», «Медицина і здоров'я») та рівню володіння англійською мовою B2.1 [3]. Відповідно до критерію жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми для майбутніх перекладачів другого року навчання у вузі прослуховування аудіотекстів таких жанрів, як інтерв'ю, новини, оголошення, короткі наукові тексти (уривки лекцій), є пріоритетним. Аудіотексти, які характеризуються новизною і мотиваційною цінністю, неповторні й оригінальні та покликані спричинити природний інтерес у слухача, зацікавити його новими фактами, подіями, зумовлюючи бажання слухати і думати [2, с. 88]. Для майбутніх перекладачів ЗФН роль мотивації часто є визначальною.

Критерій доступності джерела в інтернеті передбачає використання навчального аудіоматеріалу, який перебуває у вільному доступі на інтернет-сайтах і подкастах. Такі аудіоповідомлення загальнодоступні, різноманітні, насичені мовними кліше, тож можуть використовуватися студентами у зручний для аудіювання час і є автентичними зразками мовлення дикторів з різними акцентами. Інтернет-сайти і подкасти, які в межах нашого дослідження є джерелами відбору аудитивного матеріалу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів другого року навчання в умовах ЗФН, наступні: BBC 6 minute English, BBC Podcasts, BBC Skillswise, BBC Україна, British Council Listen and Watch, China 232, CNN, Digital Trends, English Club, ESL pod, Breaking News English, Business English Pod, One Stop English, LinkEngPark, Listen to English, Nifter.com, The White House, TED, VOA Learning English (American English), YouTube.

Характерна ознака культурологічної автентичності аудіоповідомлень – наявність лексичних одиниць з національно-культурною семантикою. Соціокультурні і країнознавчі знання аудіотекстів допомагають майбутнім перекладачам у професійній діяльності, водночас несучи виховну й освітню цінність. Аудіоповідомлення, в якому присутні зовнішні звукові подразники тривалістю не більше 3–4 хвилини та представлене у нормальному темпі, відповідає критерію урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту. Аудіотексти відповідно до критерію реактивної автентичності, містять окличні речення, вигуки, риторичні підсилювальні конструкції, оцінювальні слова, розділові запитання, готуючи тим самим студентів до адекватного сприймання почутого емоційно-забарвленого повідомлення з наступним відтворенням такого повідомлення іншою мовою, зберігаючи при цьому характер вихідного тексту.

Спираючись на визначені нами критерії відбору аудіотекстів для навчання аудіювання майбутніх перекладачів та інтернет-ресурси, які слугують джерелами навчальної аудіоінформації, представимо процедуру відбору аудіотексту англійською мовою, призначеного для навчання майбутніх перекладачів, на прикладі аудіоповідомлення «Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain» (<http://learningenglish.voanews.com/content/article/3051633.html>). Представляємо повний скрипт обраного аудіотексту: From VOA Learning English, this is the Health & Lifestyle report.

A California man who was feeling sick almost died recently from a shocking cause.

26-year-old Luis Ortiz went to a hospital because of a headache and nausea. When doctors examined him, they were shocked to find a tapeworm larva in his brain.

The story gets stranger. The larva was still alive. The creature had caused a cyst to form inside his head. The cyst was restricting the flow of liquids to different areas of his brain. The situation was so serious that doctors said they had to perform an emergency operation to remove the larva.

The Associated Press reports that a doctor who operated on Ortiz told him he had only 30 minutes to live. The California man told ABC News that when the doctor pulled the worm out of his head, it was still moving.

Luis Ortiz was a student at California State University in Sacramento. He began experiencing headaches in late August, he told a local newspaper. But Ortiz said he did not think the headaches were serious. In September, he visited a friend and his parents in another city. That is when the pain got worse. His mother reportedly saw Ortiz throwing up. She took him to a hospital emergency room.

Ortiz told ABC News that he was «shocked». He said he «couldn't believe something like that would happen» to him. He said he did not know there was a parasite trying to ruin his life.

The doctors saved Ortiz's life. However, the surgery also affected it. According to ABC News, Ortiz had to drop out of school and move back home. It said, for now, he is not permitted to work or drive a vehicle.

Tapeworms and other parasitic worms usually infect a person's intestinal system. In rare cases, they infect the brain. Doctors suspect Ortiz ate something containing the tapeworm. You can get a tapeworm from food that is unclean, and contaminated with tapeworm eggs. People can get them from eating infected, undercooked or uncooked pork. Another type of tapeworm can infect beef.

The U. S. Centers for Disease Control and Prevention says the U.S. has about 1,000 reported cases of tapeworms each year. The CDC adds that tapeworms are more common in developing countries with poor public health systems.

According to CDC officials, signs of infection with a parasitic worm include stomach pain, nausea, loss of appetite and weight loss. Others signs are a lasting headache and vomiting.

The best way to avoid a tapeworm infection is to wash fruits and vegetables. Also, make sure meat is cooked thoroughly. The CDC suggests cooking all meats to an internal temperature of at least 63 degrees Celsius.

Separately, the CDC says tapeworms could spread cancer. This comes after studying the case of a Colombian man who died after "catching" the disease from a tapeworm that had infected him.

I'm Anna Matteo. (YouTube video Courtesy of CBS News. Anna Matteo wrote this piece for Learning English based on reports from VOA News, ABC, USAToday and CBS. George Grow was the editor.)

Обраний аудіотекст є автентичним дискурсом, пов'язаний однією темою – реальним випадком із життя американського хлопця. Структурна автентичність допомагає прослідкувати порядок викладення матеріалу автором і розкривається у причинно-наслідкових зв'язках, логічно пов'язаних між собою за змістом і за допомогою слів-зв'язок. Вибір структури тексту і форма викладення матеріалу (новини) сприяють експресивності та емоційній забарвленості тексту. Дотримана також лексична автентичність: студенти знайомляться з новими лексичними одиницями з теми «Медицина та здоров'я». Заголовок тексту викликає цікавість і створює відчуття неймовірності, неможливості, що одразу привертає увагу слухача. Представлений аудіотекст є граматично автентичним, оскільки відповідає нормам мови і не спричиняє труднощів у сприйнятті і розумінні при використанні теперішніх і минулих простих часів англійського дієслова. Функціональна автентичність досягається через використані мовні засоби (епітети, специфічні медичні терміни, експресивно-сталі сполучення), адекватні жанру новин.

Відповідно до робочої програми [3] аудіотекст є зразком новинного жанру, відповідає рівню B2.1 і зазначеному в цій програмі змістовому модулю «Медицина та здоров'я». Новизна і мотиваційна цінність аудіотексту виявляються у нестандартності описаної події, зумовлюючи інтерес у слухача і, як наслідок, мотивуючи студентів до подальшого прослуховування.

Аудіоповідомлення, викладене у всевітню мережу 16 листопада 2015 р., відібрано на провідному аудіосайті VOA Learning English. Культурологічна автентичність аудіоповідомлення досягається вживанням власних назв американських установ, організацій, центрів, які є зразками соціокультурної інформації. У тексті враховано фонетичні й акустичні особливості аудіотексту цього жанру, реактивну автентичність реалізовано завдяки емоційно-забарвленому голосу диктора та відзначенню найбільш критичних подій, описаних у тексті. Представимо процедуру відбору аудіоматеріалу у таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз аудіотексту щодо відповідності відбору аудіоматеріалів визначеним критеріям

Критерій	Відповідність критерію
1. Автентичність:	
а) структурна автентичність	
«Медицина Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain».	Інтригуючий заголовок тексту зумовлює інтерес слухачів.
He began experiencing headaches in late August, he told a local newspaper. But Ortiz said he did not think the headaches were serious. The doctors saved Ortiz's life. However, the	Речення містять причинно-наслідкові зв'язки, логічно пов'язані між собою за змістом та за допомогою слів-зв'язок, що допомагає прослідкувати порядок викладення матеріалу

ЛІНГВОДИДАКТИКА

surgery also affected it.	автором.
б) лексико-фразеологічна автентичність	
A headache and nausea, vomiting, intestinal system, to drop out of school, make sure.	Текст лексично автентичний завдяки використанню специфічних термінів, фразових дієслів, ідіом.
в) граматична автентичність	
The story gets stranger. The larva was still alive... In September, he visited a friend and his parents in another city. That is when the pain got worse....	Більшість речень є розповідними двоскладовими у Present і Past Simple.
г) функціональна автентичність	
a) a shocking cause; б) to perform an emergency operation; в) a parasite trying to ruin his life.	Характерні для публіцистичного стилю мовні засоби: а) епітети; б) експресивно-сталі сполучення; в) уживання термінів у переносному значенні.
2. Відповідність програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою	
Об'ємне висловлювання, представлене одним оповідачем, адекватна структура висловлювання, помірне вживання ідіоматичних висловлювань, легкий фоновий шум, аудіотекст складний змістово та лінгвістично, оформлений відповідно до нормативної вимови.	Відповідність рівню B2.1, який передбачає розуміння на слух об'ємних висловлювань, документальних радіопередач, лекцій, слідування за складною аргументацією новин, програм про поточні події на знайомі теми, розуміння записів нормативного мовлення суспільно-професійної та академічної тематики, визначення поглядів, ставлення, настрою і тону мовця.
3. Жанрова співвіднесеність аудіотексту з вимогами робочої навчальної програми	
Новинний репортаж «Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain».	Тематичний модуль 3: Медицина і здоров'я. Сучасна медична наука.
4. Новизни і мотиваційної цінності	
...doctors ... were shocked to find a tapeworm larva in his brain.	Опис надзвичайної події.
5. Доступність джерела в інтернеті	
Аудіотекст розміщено на VOA Learning English (http://learningenglish.voanews.com/content/article/3051633.html)	Англомовний сайт, на якому представлені аудіо- і відеозаписи, озвучені американськими дикторами і акторами.
6. Культурологічна автентичність	
The Associated Press, The U.S. Centers for Disease Control and Prevention, ABC News, California State University in Sacramento.	Власні назви американських установ, організацій, центрів.
7. Урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту	
Тривалість 4:11 хв., лектор жіночої статі, чітка дикція, нормальний темп.	Відповідає вимогам вимови сучасної нормативної англійської мови.
8. Реактивна автентичність аудіотекстів	
... feeling sick, ... died, ... were shocked, ... it was still moving.	Емоційне забарвлення голосу диктора, інтонаційне виділення найбільш важливої інформації.

На противагу проаналізованому вище аудіотексту наведемо приклади аудіоповідомлень, які не відповідають визначеним нами критеріям відбору аудіотекстів для навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН. Аудіотекст «Can we eat to starve cancer?» відповідає критеріям структурної і граматичної автентичності (логічно побудована розповідь, вживання граматично-простих речень), критерію жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми (уривок лекції за тематичним модулем «Медицина і здоров'я. Сучасна медична наука.»), критерію доступності джерела в інтернеті (англомовний сайт TED:

http://www.ted.com/talks/william_li?language=en#t-466193). Проте рівень лексико-фразеологічного наповнення аудіотексту занадто складний для студентів другого року навчання, насичений складними медичними термінами, що є основною перешкодою сприйняття тексту й унеможливорює розуміння тексту студентами з першого разу. Отже, цей текст не відповідає критеріям лексико-фразеологічної автентичності і критерію відповідності програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою.

Іншим зразком аудіотексту, який недоцільно використовувати для навчання аудіювання майбутніх перекладачів другого року ЗФН, є інтерв'ю «The wrong way to handle a rude patient» (<https://www.youtube.com/watch?v=EPP7dCDUEaY>). Незважаючи на те, що відеоінформація вищезгаданого повідомлення відповідає критеріям новизни і мотиваційної цінності (пізнавальна захоплююча інформація), критерію доступності джерела в інтернеті (платформа для поширення відео YouTube), реактивної автентичності аудіотекстів (емоційні вигуки, інтонаційно-забарвлені фрази), жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми (інтерв'ю за тематичним модулем «Медицина і здоров'я. Сучасна медична наука»), мовлення акторів насичене вульгаризмами, грубими словами, ненормативною лексикою, що не відповідає критерію лексико-фразеологічної автентичності. Демонстрація компроментуючої, агресивної, ворожої поведінки пацієнта з адміністратором також дає нам підстави не рекомендувати цей аудіотекст через невідповідність критерію культурологічної автентичності та відсутність виховної і освітньої цінності.

Отже, процедуру відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах ЗФН необхідно здійснювати відповідно до основних і допоміжних критеріїв відбору аудіоінформації, що позитивно впливає на формування мовленнєвих навичок і визначає подальший розвиток аудитивних вмінь студентів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці відповідної підсистеми вправ для формування англomовної компетентності в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій в межах тематики, передбаченої робочою програмою для майбутніх перекладачів другого року ЗФН.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікович Р. І. Методика навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англomовних теленовін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Р. І. Вікович. – К., 2010. – 359 с.
2. Гончар І. А. Модель обучения аудированию иноязычного текста / И. А. Гончар // Мир русского слова. – 2010. – № 1. – С. 86–92.
3. Робоча програма з англійської мови для студентів II курсу за напрямом підготовки 6.020303 Філологія (Переклад (англійська)). КНЛУ. – К., 2015. – 18 с.
4. Світлична О. Р. Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного двостороннього перекладу у фінансово-банківській галузі іноземної: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. Р. Світлична. – Дніпропетровськ, 2015. – 354 с.

REFERENCES

1. Vikovych R. I. Metodyka navchannya studentiv movnykh specialnostej audiyuvannya anglomovnykh telenovyn. Diss. kand. ped. nauk [Methodology of teaching students of language specialities news in English PhD ped. diss.] Kyiv, 2010. – 359 p.
2. Gonchar Y. A. Model' obucheny`ya audy`rovany`yu y`noyazychnogo teksta [Model of teaching foreign text listening comprehension] My`r russkogo slova, 2010. – # 1. – pp. 86–92.
3. Robocha programa z anglijs`koyi movy` dlya studentiv II kursu [English Language Working Programme for second year stuents] – Kyiv, 2015. – 18 p.
4. Svitlychna O. R. Metodyka navchannya majbutnix perekladachiv usnogo poslidovnogo dvostoronnnogo perekladu u finansovo-bankivs`kij galuzi inozemnoyi: Diss. kand. ped. nauk [Methodology of teaching future interpreters oral consecutive translation in Finance PhD ped. diss.] Dnipropetrovsk, 2015. – 354 p.